

Житіє таргана Пафнутія

Геннадій Кофанов

У двох епісодіях із двома стасимами

Вам ніколи не траплялося бути в товаристві справжніх тварин?.. О, так ви не знаєте, скільки чесноти, скільки дійсної моральності й невимушеної веселості завжди буває в подібних зібраннях!

Барон Брамбеус, "Осіння нудьга".

Епісодій перший. Похмілля

Тарган Пафнутій зіщулився й повів вусами. На нього падала гігантська брила ароматного торта. Ще мить, і Пафнутій буде заживо похований під лавиною делікатесу!!! Тарган у жаху сіпнувся... і прокинувся.

Привидиться ж такий кошмар, та ще не у звичайний день, а саме в середу! (По середах тарган Пафнутій святкував свій день народження, бо саме в середу він з'явився на світ). Брр! Дотепер серце стукається! Ну й сон, щоб його...

Пафнутій солодко потягнувся всіма шістьма кінцівками й піднявся з ложа, що ним слугував шматочок промокального паперу, котрий потрапив в ущелину плінтуса – обитель нашого героя – ще в ті прадавні часи, задовго до народження Пафнутія, коли люди писали чорнилом, яке потрібно було промокати, щоб не розмазалося. Ложе перейшло до нього в спадщину від предків. Піднявшись і наспівуючи з "Одруження Фіґаро" Моцарта – "чи не доста гасати та грати, чи не час чоловіком вже бути" і т.д. – тарган зробив підбадьорливу ранкову гімнастику. Жваво (аць-два, аць-два) порухав трьома парами кінцівок, черевцем, вусами й навіть крильми, котрі натякали, що мільйони років тому предки Пафнутія вміли літати.

Зарядка прогнала похмурий осад від кошмару й розбудила апетит.

Сніданок був, дійсно, святковим, як і належить в день народження. На перше – шматочок смаженого минтая. На друге – порція баклажанної ікри. На третє – повна шкарлупка (від соняшникового насіння) компоту із сухофруктів. Тарган, незважаючи, що середа було днем народження, вирішив гостей не запрошувати. Бо ж гостей, як відомо, хлібом не годуй... а годуй делікатесами. А ділитися такими делікатесами, добутими вчора майже з ризиком для життя, Пафнутію не хотілося. Пов'язавши серветку, яку люди обізвали б просто порошиною, наш герой взявся до трапези.

Він не просто жер, він вкушав, як досвідчений гурман. Його довгі вуса-антени томно ворушилися від насолоди...

Наситившись, відвалився від їжі й облизав кігтики передніх кінцівок. Залишки ласощів прикрив пушинкою, до обіду.

Нинішній день народження Пафнутій вирішив ознаменувати одноденним

туристичним походом рідним краєм. Те, що тарган називав рідним краєм, автор цього твору назве квартирою громадянина Ю.Е. Антикефірова.

Перш ніж залишити рідну обитель, тобто вилізти з ущелини плінтуса, Пафнутій подумки склав маршрут походу.

Спочатку – уздовж плінтуса до ніжки тумбочки.

Потім – сходження на тумбочку й проникнення крізь вентиляційний отвір усередину телевізора, що стоїть на тумбочці.

Від телевізора до підвіконня – по кабелю телевізійної антени.

Від підвіконня до карниза – по гардині.

Від карниза до шафи – по стіні під відсталими від неї шпалерами.

А потім, спустившись по шафі до плінтуса, знову уздовж останнього – до рідної ущелини.

Втім, такий план не був догмою й міг бути змінений зважаючи на обставини.

Під час походу Пафнутій гадав робити тривалі зупинки, не тільки для відпочинку, але й для огляду визначних пам'яток. Наприклад, усередині телевізора він розраховував помилуватися мальовничим масивом величезних запилених ламп (телевізор був стареньким, ламповим). З підвіконня, видершись до скла, можна побачити потойбічний світ, тобто світ по той бік вікна. З висоти карниза можна подовгу озирати "ландшафти", що розстеляються вниз, тобто всю кімнату. Багато цікавого було й у шафі з одягом; наприклад, запонка в куті на підлозі, прикрашена буквою "Ю"... Крім іншого, Пафнутій збирався поспілкуватися з живучою в шафі старою міллю Аделаїдою... "Я планов наших люблю громадѐ" – написав поет Володимир Маяковський у поемі "Хорошо!". Тарган теж любив "громадѐ" планів своїх на сьогодні й наперед тішився, що день народження відбудеться дуже цікаво.

Втім, не треба думати, що запланований похід був цілковито безпечним! По-перше, зійшовши на вершину тумбочки, можна було потрапити на очі гігантському, за тарганячими мірками, громадянинові Ю.Е. Антикефірову, який хоч і не був громовержцем, зате був, якщо так можна сказати, газетовержцем. Тобто міг обрушити на комаху удар згорнутої в трубочку газетою. Удар, не сумісний з життям. По-друге, у телевізорі присутня висока електрична напруга, яка здатна уколошкати навіть декого побільше таргана. По-третє, за карнизом у своїй павутині причаївся кровожерливий павук на прізвисько Упир, що може, упившись у комаху жахливими щелепами, висмоктати з неї життя. Пафнутій залучив до свого маршруту не ту ділянку карниза, а протилежну, але все-таки...

Отже, турист, налаштований на цікаву і десь небезпечну дорогу, вийшов із житла. І відразу, буквально біля самого, образно кажучи, порога своєї домівки натрапив на цілком нову визначну пам'ятку. Біля плінтуса стояла порожня скляна пляшка. На її прозорому корпусі що спрямувався вгору, красувався обривок афіші. (Такі афіші люди називають пляшковими етикетками). На афіші були букви. Пафнутій умів і любляв читати, тому він досить швидко прочитав усі шість літер:

П Ш Е Н И Ч

Із прочитаного зробив висновок, що колись у цій прозорій "цистерні" був продукт пшеничний, тобто хлібний. Який конкретно – залишалося неясним, тому що крім цих шести букв ніякої іншої інформації на паперовому обривку не збереглося.

Задумливо почухуючи кігтиками передньої кінцівки чоло, Пафнутій став міркувати логічно. Що виробляють із пшениці? Борошно. А що роблять із борошна? Хліб, булки, пончики, пироги і так далі. Дуже малоймовірно, щоб у посудині з вузьким горлечком перебував хліб, або булка, або... Як би люди їх звідти виколупували? Людина не тарган, у вузьке горлечко не пролізе. Інша справа – рідина... Хлібна рідина, це... Це... Ну звичайно ж! Це хлібний квас! Ай да Пафнутій! Ай так молодець! Як швидко розгадав загадку! Або все-таки не квас?

Таргана розібрала така цікавість, що він вирішив, будь-що-будь, піднятися до отвору й понюхати, чим із пляшки пахне.

Спроби дертися по пляшці не увінчалися успіхом. Кігтики сковзали по гладкому склу, не знаходячи нерівностей, за які можна зачепитися. Пафнутій ледве був не засумував з невдачі, але тут на думку спала інша ідея. Приблизно в сотні тарганячих кроків від житла Пафнутія, біля плінтуса під шафою, наш герой якось бачив досить довгу гілочку, що відламалася від віника. Якщо один кінець цієї гілочки вперти у верхню кромку плінтуса, а іншу покласти на горлечко пляшки, то вийде як би міст, по якому можна... Так! Чудова ідея!

Не буду описувати, скільки сил витратив тарган, аби дотягти ту гілочку до пляшки. Тарган трудився як мураха. Ще більше зусиль йому знадобилося, щоб нагромадити цей міст між плінтусом і пляшковим горлом. Кілька разів кінець гілки зсковзував зі скла й міст обрушувався. Але, зрештою, фрагмент віника з'єднав плінтус із устям пляшки.

Передихнувши після настільки тяжкої праці, Пафнутій поплював на кігтики передніх кінцівок і обережно став переміщатися по цій кволій незакріпленій поперечині, що трохи прогнулася під вагою таргана. Упасти з такої висоти Пафнутій не боявся. Йому доводилося падати й з більших висот. Таргани мають крила. І хоч вони не можуть підняти таргана вгору, зате можуть зіграти при падінні роль парашута, завдяки чому падіння навіть із дуже великих вишин обходяться без травм. Нахилятися над отвором і заглядати усередину пляшки обережний Пафнутій не збирався, тому що розумів, як це небезпечно. Можна зісковзнути в черево посудини без усякого шансу вибратися назовні. Тарган праг лише наблизитися й понюхати, не більш того.

Коли спритний Пафнутій, перебираючи по гілці від віника чіпкими кінцівками, доповз майже до самого скла, він нагострив вуса й потягнув повітря, передчуваючи апетитний аромат хлібного квасу. Але замість цього із прозорого кратера на нього пахнуло таким задушливим і дурманним смородом, що в нього перехопило подих і збаламутився розум. Тарган заточився й звалився з поперечини. Крила, інстинктивно розчепірівшись, забезпечили очманілій комасі м'яку посадку. Слава богу, він упав не усередину пляшки, а поруч із нею.

Отже, виходило, що Пафнутій помилився. Що в посудині, до того, як його спорожнили, був аж ніяк не хлібний квас, а якась дурманна гидота. Повержений ядухою тарган віддихався й з деяким подивом відзначив, що перед очима все пливе й двоїться, а думки плутаються й вислизують.

- Мучочомо... - промурмотав Пафнутій.

Він хотів сказати "Чому...", але замість цього рот, що став неслухняним, пробубонів от таку нісенітницю. І Пафнутію зробилося смішно. Він гепнувся на спину й зареготав, дригаючи кінцівками. У мозку ворушилася думка: я сказав "мучочомо", я сказав "мучочомо"; і ця думка його страшенно веселила. Але, регочучи, тарган у той же час і дивувався такій незвичайній своїй поведінці.

Насміявшись до сліз, він, схлипуючи, спробував підвестися, але його хитало із боку убік, як моряка на палубі під час шторму, і він знову валився на підлогу. Це його розвеселило ще більше, і він знову зайшовся в реготі, що доходив до вереску, стукаючись у конвульсіях головою об скло пляшки.

Нарешті Пафнутій стомився сміятися й затихнув. У голові томно текли обривки його власних думок, а також промов і пісень, які він чув із радіо, телевізора й рота громадянина Ю.Е. Антикефірова, що змішалися в потік безглуздя. І одурманеному тарганові чомусь хотілося, щоб ця мислена ахінея тяглася й тяглася нескінченно: "...ех життя моє малина недорізана кукареку хе-хе Пафнутесько буцни цеглину не кочегари ми не плотнікі захід нам допоможе о сколько нам откритій чудних гоп гоп гоп уносі готовенького ігноруючи підступи імперіалізму о кто ж сравнітся с Матільдой моєї генеральний секретар наверно только дельтаплан поможет мне і ніяких цвяхів..."

Раптом Пафнутій схлипнув і заридав. Йому згадалася перша й назавжди втрачена любов. Ще зовсім юним тарганятком він полюбив привабливу крихітку. Так, крихту від яблучного пирога, що впала зі стола. Вона так апетитно пахла! Пафнутій ласкаво гладив свою крихту, відщипуючи від неї малесенькі шматочки, і вкушав їх дуже неспішно, щоб ласощів вистачило подовше. Але раптом нагрянув товстий нахабний цвіркун і, відіпхнувши юного таргана, жадібно, швидко й діловито зжер на очах у Пафнутія його любиму крихту. Цей спогад сльозами душив нашого героя. "За що така несправедливість?! - плакав він. - О де ти, де ти, моя солодка, ароматна, ніжна крихта!"

Раптово він відчув себе борцем зі світовою несправедливістю.

- Я вам усім покаджу де рогам роги правлять!!! - видихнув тарган.

Похитуючись, підвівся, опираючись об скло пляшки, і кинувся в бій проти недосконалого всесвіту:

- Ламай! Трощи! Бий! Руйнуй! З корінням вирвем, а потім...

Озвіріла комаха з голими рука... гм... з голими кінцівками накинuloся на перше, що потрапило під ру... під кінцівки. Цим присудженням до руйнування об'єктом виявився рідний плінтус. Пафнутій, погойдуючись, намагався нанести плінтусу нищівний удар правою передньою, але підступний плінтус увесь час різко ухилявся від удару, тому боець, промахуючись, систематично падав.

- Та ну тебе! - образився на суперника тарган і презирливо плюнув.

Після такого дебошу Пафнутія потягнуло на лірику. Захотілося співати. Взявшись у боки, він запищав у всю свою тарганячу горлянку:

Горіла сооосна пааалала,
Горіла сооосна пааалала,
Під нею діівка стооояла,
Під нею діівка стооояла.

Пісня почала заколисувати Пафнутія, навівати дрімоту, і тому ставати понуріше й тихіше. Тарганові приспічило продовжувати спів лежачи:

Під нею діівка стооояла,
Під нею діівка стооояла,
Русяву кооосу мням-мням чее... чееесала,
Русяву коо... мням-мням... русяву ко... хррр... че... хррр...

Так, заколисаний власним співом, наш вокаліст заснув. І де заснув! Просто на підлозі біля плінтуса й пляшки! На видному місці! Втративши всяку обережність і передбачливість! Ну чи можна було такого очікувати від настільки розсудливого й обережного таргана як Пафнутій! Що тепер буде!!!

А от що.

Пафнутій прокинувся в темному місці, привалений чимсь твердим.

- Де я? - запитав він, але відповіді не надійшло.

Тарганові було погано. Голова боліла, гуділа, кружлялася. Організм був як не свій.

Пафнутій спробував згадати, що було. Ну, як повз по гілці від віника до горлечка таємничої пляшки, він пам'ятав. Як пахнуло чимсь смердючим і він упав, теж пам'ятав. А от подальше вимальовувалося дуже мрячно й уривчасто. Пляшка, що роздвоїлася... Плінтус, що ходить ходуном... Кози, котрим роги правлять... Сосна, що горіла ... Біс зна, що таке! А де він тепер? І як сюди потрапив?

Пафнутій став обмацуватися й обнюхуватися. Предмет, що його привалив, був чотиригранною балкою. Під тарганом була прохолодна й пружна площина. Запахів було багато, тому наш герой визначив місце свого перебування як звалище різних різностей. Піднатужившись, тарган зіпхнув із себе балку. Обережно, обмацуючи шлях вусами-антенами, поповз навмання. Наткнувся на ґрати. Протиснувся між їхніми прутами. Раптом угорі брязнуло. Стало світліше, і Пафнутій розгледів, що ґрати були риб'ячим кістяком, пружна площина - фрагментом капустиного листа, а чотиригранна балка - наполовину обгорілим сірником. Тарган перебував у якійсь великій посудині, на купі всілякого сміття.

Пафнутій підняв погляд нагору, звідки лилося світло, і встигнув помітити гігантську руку громадянина Ю.Е. Антикефірова і якусь падаючу із цієї руки брилу. У свідомості таргана мигнув спогад про останнє сновидіння, а в підсвідомості -

розуміння, що сон виявився віщим. Інстинкт самозбереження, дригнувши тарганячими кінцівками, відкинув Пафнутія убік, а брила гепнулася на те саме місце, де тарган був мить тому. Угорі знову брязнуло, і стало темно.

Так, так, так, це що ж виходить, міркував страждаючий від похмільного синдрому тарган. Виходить, що під впливом випарів, що здіймалися із пляшки, я зробився ідіотом і повівся неадекватно. Зокрема, улігся спати просто на підлозі, на відкритому місці. А громадянин Ю.Е. Антикефіров вряди-годи підмів свій холостяцький барліг, і разом із рештою сміття змів віником на совок і мене, нерухомого таргана, прийнявши за дохлого. А потім висипав усе це в сміттєвий бачок, де я тепер і перебуваю. Тааак. Погуляв я у свій день народження, нічого не скажеш.

Пафнутій понюхав і помацав вусами брилу, що ледве його не занапастила. Ні, це був не торт, як уві сні, а всього лише гнилий помідор. Теж їстівне, і навіть, можна сказати, смачне, але до торта далеко.

Перш ніж вчинити втечу зі сміттевого бачка, наш герой вирішив підкріпитися. Зачерпнув кігтиками передніх кінцівок побільше помідорової м'якоті, що роз'юшилася, і жадібно став її жувати...

Стасим перший

Спілкуйся з алкоголем обережно:

Зіпхнути може з вірного шляху.

Епісодій другий. Закоханість

У п'ятницю, а якщо бути вже зовсім точним, у ніч із четверга на п'ятницю тарган Пафнутій закохався. Ні, це була вже не любов до крихти від яблучного пирога; ті почуття до тієї крихти вже сам Пафнутій уважав першим, але незрілим, несерйозним захопленням. Нова закоханість, що вразила нашого героя, була, з його погляду, жагучою, болісною й навіть романтичною. Романтичність цього почуття полягала, зокрема, у тому, що тарган Її, свою обраницю, ніколи не бачив. Точніше, не бачив наяву. Лише уві сні. Зате Її голос...

Кажуть, кохання буває з першого погляду, а буває не з першого, а, наприклад, із тринадцятого, або із чотириста сімдесят другого, або із дві тисячі вісімсот п'ятдесят дев'ятого з половиною, або... Оскільки у випадку із закоханістю Пафнутія головну роль зіграли не органи зору, а органи слуху, то вірніше отут мовити не про кохання з першого або не першого погляду, а про кохання з першого чи не першого звуку. Кажу відверто: коли Пафнутій перший раз прослухав у Її виконанні ту пісеньку про значну кількість рослин, він позіхнув і сказав:

– Якесь казна-що.

Коли він почув її пісеньку в другий раз (а зазвучала вона рівно через чотирнадцять секунд після того, як пролунала першого разу), він нічого не сказав, а лише намурмосився. Коли ж через сімнадцять секунд після другого звучання пісенька зазвучала знову, втретє, Пафнутій у серцях тупнув лівою задньою кінцівкою й вилаявся:

- А щоб її... - додавши таку матірщину, яку автор соромиться повторити.

Це відбулося ще в понеділок. Саме в цей день громадянин Ю.Е. Антикєфіров приніс додому грамплатівку з пісенькою про "мільон, мільон, мільон алик роз". Так, тарганові Пафнутію, який поважав класичну й джазову музику, цей простенький шлягерок відразу не сподобався, а тому й відносно його виконавиці він не зазнав ніжних почуттів, хоча голос був непоганий. У міру того як громадянин Ю.Е. Антикєфіров знову й знову заводив на програвачі цю платівку (у понеділок це трапилося вісімнадцять разів, у вівторок двадцять три, у середу - день народження Пафнутія - тільки сім разів: у цей день громадянин Ю.Е. Антикєфіров повернувся додому ввечері пізніше звичайного), тарган усе більше знемагав.

Але, незважаючи на антипатію до цього музичного добутку, Пафнутій сам мимоволі став підспівувати:

Мільон, мільон, мільон алик роз
Із окна, із окна, із окна відіш ти,
Кто влюбљон, кто влюбљон, кто влюбљон і всерйоз,
Для тебе свою жизнь превратіл в цвєти.

Ненависна йому пісенька так вдовбалася в його мозок, що видворялася з рота автоматично; і це Пафнутія ще більше пригнічувало.

У четвер громадянин Ю.Е. Антикєфіров увімкнув свій старенький телевізор, який приймав лише один телеканал. На запиленому екрані проявився диктор і сталевим голосом оголосив початок трансляції опери "Пікова дама" композитора Чайковського П.І. Тарган Пафнутій зрадів, миттю вибіг по стіні, чіпляючись за шорсткі шпалери кігтиками кінцівок, і, прошмигнувши під край оних шпалер, що відклеївся від стіни, приготувався слухати й дивитися шедевр оперного мистецтва. Але громадянин Ю.Е. Антикєфіров раптом мерзенно пробуркотав:

- Тьху, знову опера! Катують народ класикою, нєлюди! Краще послухаю "Мільон алик роз".

Після чого - о жах! - телевізор був вимкнений, а програвач увімкнений, і знову закружилася все та ж платівка.

Пафнутій був оскажєнілий! Як!!! Таку оперу!!! Такий шедевр!!! На якєсь ботанічного змісту казна-що!!! О будь прокљята ця платівка! О будь прокљятий цей програвач! Ні, більше не можна цього терпіти!

Пафнутій вирішив урятувати високе мистецтво від "навали низькопробної масової культури": за всяку ціну заглушити пісеньку про рози. Навіть ціною власного життя,

якщо не знайдеться інших варіантів! "Залізу усередину програвача й чого-небудь там замкну, щоб він перегорів до павучої матері! У крайньому разі, кинуся на електричні контакти й пропущу крізь себе коротке замикання! Сам згорю, але й пісню, тьху на неї, задушу! Образно висловлюючись, заслоню своїм молодим тілом амбразуру динаміка!" – планував тарган, схлипуючи й рюмсаючи.

Але такої страшної жертви не знадобилося.

Після того як громадянин Ю.Е. Антикефіров замінив оперу пісенькою (прослухавши останню п'ять разів поспіль), він більше, до самої ночі, і, як пізніше з'ясувалося, у наступні дні, вже цю платівку не заводив. У чому причина подальшого незвучання "алих роз", залишається загадкою. Чи то пісня набридла й самому громадянину Ю.Е. Антикефірову; чи то він цю платівку в когось позичив на час і в четвер повернув; чи то...

Отже, бажання таргана Пафнутія здійснилося – ненависна пісенька припинила звучати. Але він не став у зв'язку із цим почивати на лаврах. По-перше, тому що в цій незвучанні не було жодної його особистої заслуги. А по-друге, тому що почивати на лаврах жорстко. Набагато затишніше почивати на промокальному папері. Пафнутій у цьому був упевнений, тому що одного разу йому довелося почивати на лавровому листі в кухонному столі, і він мав можливість порівняти.

Так, у четвер увечері наш герой ліг почивати не на лаврах, не на коріандрах, не на перцях або інших супових приправах, а на вже згадуваному ложі із промокального паперу. Колись цим папером промокнули якийсь чорнильний текст, і на тому шматочку, що став ложем Пафнутія, проглядалися дві фіолетові букви, що розпливлися, – "х" і "у". Звичайно, тарган не знав, частиною якого саме слова було це саме "ху", але чомусь він уважав, що було то слово "зверхудосконалення".

Саме в цю ніч із четверга на п'ятницю Пафнутію й приснився сон, що став причиною невідомого йому досі почуття.

Йому приснилася невідома співуха, що співала тим самим голосом ту саму пісню про художника, що продав усе своє майно, аби піднести заїжджій акторці мільйон червоних троянд. Але закінчився спів приспівом з іншої пісні:

Ету песню напевает молодьож, молодьож, молодьож.

Ету песню не задушиш не убьёш, не убьёш, не убьёш.

Пафнутій не міг розглянути співуху як належить – вона маячила в якімсь серпанку; він лише помітив, як граціозно ворушилася пара вусиків на її потилиці і як еротично вона рухала правою задньою кінцівкою. Але так стало приємно сплячому тарганові від її присутності, така ніжність наповнила його серце, так солодко затріпотіли всі фібри його душі, особливо сьома фібра ліворуч (або сьомий фібр? Якого вони роду – чоловічого або жіночого – ці фібри?), так захотілося обійняти співуху трьома-чотирма кінцівками, ласкаво погладити кігтками її крильця, відважно захистити її від якого-небудь павука або іншого кримінального елемента!!!...

Прокинувшись, Пафнутій перебував під сильним враженням від сновидіння. Навіть апетит у нього... ні, не скажу, щоб цілком пропав, але під час сніданку він з'їв їжі аж на десяту частину грама менше, чим зазвичай! У душі таргана поселилося так зване томління.

Нашому героєві дуже забаглося поділитися з кимось цим новим почуттям; дізнатися в досвідченого індивідуума, що б це значило; одержати пораду про те, як тепер бути... Ну, звичайно, з подібними почуттями нема чого йти до таргана Геннадія, що мешкає в тріщині за опалювальною батареєю; або до мокриці Карла Вольфганґовича, що має апартаменти під ванною; або до цвіркуна Ванька, що живе під кухонною плитою... Ці циніки лише посміються над його томлінням. Ні, з настільки делікатними почуттями треба йти в одягну шафу – у гості до Аделаїди...

Бесіду з міллю Аделаїдою Пафнутій почав з нейтральних тем.

Спочатку вони поговорили про погоду, що панує у квартирі громадянина Ю.Е. Антикефірова.

Потім тарган розповів, що з ним відбулося в останній день народження, тобто минулої середи.

Потім довідався від молі, що вона планує зробити завтра безпосадковий переліт звідси аж на кухню й назад. На що Пафнутій нагадав їй про павутину Упира за карнизом. Але Аделаїда заперечила, що настільки віртуозному літунові як вона павутиння не страшно. Більше того, вона спеціально пропурхає повз цю павутину, аби подразнити Упира. Одного разу, хвасталася Аделаїда, навіть сам громадянин Ю.Е. Антикефіров, спостерігаючи її віртуозний політ, гучно заплодував від захвату!..

І тільки після такого вступу Пафнутій розповів молі про млосні почуття до співусі, що йому наснилася. Досвідчена Аделаїда, вислухавши симптоми співрозмовника, з розумінням поворухнула в'ялими крильцями, начебто присипаними бронзовою пудрою, і поставила діагноз:

– Це кохання, голубе мій.

– Ні!!! – вжахнувся тарган.

Наш герой якось чув закінчення радіовистави "Ромео та Джульєтта" за п'єсою Шекспіра, тому знав, що кохання – штука смертельно небезпечна. А він же ще такий молодий! Йому б іще жити та жити!

– Може, є який-небудь засіб... Ну, щоб позбутися. Га? – з боязкою надією питав приречений.

– Засіб один: час, – відповідала Аделаїда.

Вона віщала аристократично: гаркавлячи й у ніс. Втім, гугнявість була не стільки наслідком аристократизму, скільки наслідком хронічного нежитю – алергійної реакції на нафталін, що був присутній у шафі. Висякавшись у мереживну хусточку, яку люди обізвали б просто порошиною, вона продовжувала:

– Чекайте, голубе мій, чекайте. Можливо, воно само минеться. Кажуть, час іноді це лікує. Не гарячкуєте, голубе, не робіть різких необдуманих учинків, дотримуйтеся в міру можливості холоднокривності і чекайте, спокійно чекайте.

Пафнутій повернувся в ущелину плінтуса й став чекати, коли сплинеється недуга, що його охопила.

Залишок п'ятниці чекав.

Усю суботу чекав.

І неділю...

І от, уже наприкінці неділі, коли тарган, що сквири́в від ніжних почуттів, зібрався почивати на ложі, прикрашеному написом "ху", над ущелиною плінтуса шурхнули по шпалерах, наближуючись, чийсь кроки. Пафнутій усе виразніше чув дотики до шпалерного паперу чіпких кігтиків.

"Яке це членистоноге шустає в моїй вотчині?" – насторожився наш герой.

Таємничий прибулець у нерішучості зупинився біля ущелини, потім став ритмічно шаркати кінцівками.

– Хто там? – запитав тарган.

Незваний гість соромливо кахикнув і продовжив шерхотати на одному місці. Така нерішучість візитера заспокоїла Пафнутія, і він гостинно запросив невідомого:

– Та не витирайте ви ноги, заходьте вже, у мене отут однаково не метено.

Нерішучий сунувся в ущелину, і Пафнутій відчув тривожний запах павутини й трупів. "Упир!!!" – жажнувся тарган, і його маленьке серце заколотилося в передчутті моторошного кінця. Невже дійсно Упир, цей похмурий відлюдний канібал, котрий діловито плете за карнизом свою павутину, котрий висмоктує внутрішності членистоногих громадян, що потрапили в ці тенета, неville саме він покинув своє закарниззя й забрів у таку далечінь – в ущелину плінтуса?!

У квартирі громадянина Ю.Е. Антикефірова було вже темно, а в ущелині плінтуса було б ще темніше, якби не прадавнє пшоняне зернятко, яке перетворилося на гнилля, котре злегка фосфоресціювало, слугуючи начебто лампадою у комірці нашого героя. У примарному світлі цього гнилля Пафнутій побачив волохатого восьминого. Так, Упир, власною персоною!

– І до мене добралися, – ледве чутно прохрипів тарган пересохлюю глоткою, почувуючи, що от-от гримнеться в непритомність. – Жадаєте моїх нутрощів.

Павук соромливо почухав щетинисту потилицю пазуром правої передньої кінцівки й буркнув:

– Та ні, нині я вечеряв. Побалакати з тобою хочу.

Пафнутій, уперше бачачи канібала так близько й уперше чуючи його скрипливий голос, відзначив, що Упир не виявляє лютості й агресивності. Це його трохи заспокоїло, і вже бадьоріше він відповів:

– Ну, балакайте.

– Я нещодавно одну міль злопав...

– Аделаїду?! – похолодів тарган.

– Ага, Делавиду оцю саму... Тьху, одні хрящі, ніякого тобі делікатесу... Так вона, сердешна, перед смертонькою про тебе балакала... Й адресу твою мені повідала...

"Бідна Аделаїда! – уболіваючи, подумав Пафнутій. – От тобі й віртуозний літун, от

тобі й не страшно павутиння!.. Тільки якого ж біса вона канібалові про мене напатякала! Ну, потрапила в лабети хижака, то й лежи мовчки та чекай, поки тебе з'їдять, а язик-от розпускати навіщо! Мало того, що сама вплуталася, так і мене теж... Про небіжчиків не прийнято погано говорити, але в наявності надмірна балакучість!"

- Та я теж не дуже апетитний, - у голос вимовив він, як би виправдовуючись.

- Ша! Не про те йдеться! - продовжив восьмиконечний гість. - А балакала вона от що: мовляв, тебе голос баб'ячий хвилює. Вірно, чи ні?

- Ну... - невиразно простягнув Пафнутій, і миттєвий спогад про приємний сон зігрів серце.

- А не отой голос, що про квіти... оті... забув... хризантеми, чи що... у незліченній кількості виводить? Га?

- Про мільйон червоних троянд, - уточнив Пафнутій.

- Так я теж маруджуся! - обрадувався Упир.

- Невже?! - не повірив наш герой.

- Зуб даю, вік волі не видіти! Життя мені немає! Усе свербить у довбешці отой голос, розмахай його щетину, хоч вищи! Хоч об стінку довбешкою... От така, значить, приключилася зі мною меланхулія, розмахай її щетину!

- А міль Аделаїда сказала, що це кохання, - зніяковівши, повідомив Пафнутій.

- Жилава була миларва, - колупаючи в щелепі пазуром, недбало кинув павук, а в Пафнутія все усередині похолоділо. - Я їй ще коли довбешку відривав, так відразу скумекав, що ніякого в ній делікатесу, буцни її слимак! А нафталіном просмерділася! Тьху! Ледве злопав.

Пафнутій не найшовся, що на це сказати, і лише, співчуваючи, зітхнув.

- Та не про неї йдеться, - продовжував Упир. - Про бабу побалакаємо. Про ту, що співає. Бач, як виводе, миларва! Мовляв, штукатур, або там маляр, розмахай його щетину, усе як є начисто продав, та й накупив отих хризантем, буцни його слимак, та узяв і навалював велику купу отих, стало бути, мімоз під вікном однієї миларви... Просто за душу хапає, розмахай її щетину. У мене, віриш ти, так просто сльози із балухів ледве не бризнули, буцни їх слимак, вік волі не видіти! Я як жував кишки однієї мухи, та як почув, так ледве не подавився від розчулення, зуб даю, щоб мені здохнути, якщо брешу!

Пафнутія стало нудити.

- Та не про кишки йдеться... Хоча якщо серйозно, то мушачі кишки - це, я тобі скажу, чистий делікатес: жирні, смачні, аж слинки течуть. Мухи, вони смачні, миларви... Ну та я про бабу, що співає. Дуже кортить мені її, голосисту, у живому вигляді, значить, побачити, розмахай її щетину.

- Так, добре б, - зітхнув Пафнутій.

- Я два дні тому відпочивав по обіді - зжував молодого клопика, щоб він здох: печією замучив, миларвець, - і привиділася вона мені уві сні, ну, та баба співуча, буцни її слимак. І сниться, віриш ти, начебто співає вона, значить, оту пісню про мімози, а щетинка на ній м'якенька, а ніжки в неї волохатенькі, така лапочка, розмахай її

щетину, от так би її, миларву, і обійняв би, щоб мені блохою подавитися! Он як! Кохання це, чи ні, не відаю, а от свербить її голос у довбешці, буцни її слимак, і хоч ти що, розмахай її щетину!

- І мені вона приснилася, - зніяковіло промурмотав тарган і навіть посміхнувся від розчулення, згадавши той сон.

- Брешеш, миларвецю, щоб ти здох! Брешеш, чи як?! - зрадів павук.

- Чиста правда. Мені вона приснилася з такими чарівними вусиками, і задньою ніжкою так еротично ворушить, ворушить...

- Бач, буцни тебе слимак! Ми з тобою начебто як одного поля ягоди, розмахай твою щетину, однодумці, буцни тебе... Однакова, бачиш ти, у нас, стало бути, душа, миларвецю. Ніжний ти, стало бути, як і я, щоб ти здох! Подобаєшся ти міні, буцни тебе слимак, вік волі не видіти!

Коли хижак зізнався, що тарган йому подобається, серце в Пафнутія тривожно кевкнуло, злякавшись, що така симпатія може мати гастрономічне підґрунтя.

- Ну, так ти той... Вибачай, що я тебе потурбував, миларвецю... Ти, мабуть, уже спати,... а отут я... - прийнявся розводити церемонії волохатий канібал.

- Та нічого... Буває... Житейська справа... - відмахнувся Пафнутій.

- Ну, тепер ти теж, розмахай твою... Теж заходь до мене в гості, щоб ти здох. У мене є засушений комарик, так ми його з пивцем. Га?

- Кхе... Та я, взагалі-то, на дієті, так би мовити... Не вживаю, знаєте...

- А, ну то так посидимо, без комарика, просто побалакаємо. Я проживаю за карнизом із правого б...

- Я знаю, - перебив тарган. - Ну... можливо,... якимсь...

- Ага, обов'язково заходь, щоб ти здох. Буду дуже радий, буцни тебе слимак... Дякую, значить, за бесіду, розмахай її щетину. Душеньку відвів, аж полегшало... Ну, так я піду. До зустрічі!

- Скатертиною шпалери! - побажав хижому гостеві вголос Пафнутій, а про себе додав: "Щоб тебе громадянин Ю.Е. Антикефіров побачив! Бач, у павутину мене запрошує! Ага, поспішаю аж падаю! Однодумець вишукався! Жере членистоногих співбратів і не подавиться, нелюд!"

Упир покинув ущелину в плінтусі, і наш герой чув, як шарудять по шпалерах кігтики волохатого восьминога, віддаляючись, усе тихіше й тихіше, поки зовсім не затихнули на висоті.

- Фу ти, - видихнув Пафнутій і скрушно похитав головою.

У цю ніч йому снилися такі жахи, що й говорити про них не хочеться.

Наступного дня, у понеділок, наш герой терміново евакуювався з ущелини в плінтусі. Тому що тепер ненажерливий канібал, завдяки балакучості покійної молі Аделаїди, знав адресу таргана й, ледве зголоднівши, може сюди наскочити, щоб скористатися Пафнутієм у якості провіанту. Однодумець не однодумець, а голод не тітка!

Новою обителлю Пафнутія стало радіо, що висіло в кухні на стіні. Це джерело

звуків було, звичайно, житлом досить гучним, але зате ця адреса страшному Упиреві невідома. Пафнутій навіть перетягнув усередину радіо шматочок промокашки з написом "ху", так він до нього звик.

У цих хвилюваннях із приводу Упира й турботах, пов'язаних з переходом на нову житлоплощу, якось забулася й пісенька про троянди, і зворушливе нічне сновидіння зі співухою...

Поетично висловлюючись, "кохання минуло, як сон, як дим".

Стасим другий

*Перед усяким душу відчиняючи,
Ти ризикуєш зіпсувати долю.*

Епілог

В автора у голові таргани, подумав читач.

1984, 2007 р.